

20-40 YAŞ ARASI ÇALIŞAN VE ÇALIŞMAYAN KADINLARIN SPOR YAPMALARINI ETKİLEYEN BAZI FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ(SİVAS İL MERKEZİ ÖRNEĞİ)

Gülşen Tatar*, Erdoğan Tozoğlu**, Zekai PEHLİVAN***

*Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, İstanbul

**Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum

*** Mersin Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Mersin

ÖZET

Bu araştırma; sağlıklı, sosyal ve kültürel alanda çağdaş bir toplum yaratmada kadınlarımızın spor yapmasının öneminden hareketle, çalışan ve çalışmayan kadınların spor yapma durumlarını araştırmak ve kadınlarımızın daha fazla spora yönelmesini sağlamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini evreni temsil edecek şekilde Sivas il merkezinde yaşayan, 20-40 yaş arası özel-kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan 122 ve çalışmayan 196 olmak üzere toplam 318 kadından oluşmuştur. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan 34 sorudan oluşan anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerle ilgili istatistiksel işlemlerde SPSS (11.0 ver.) paket programı kullanılmıştır. Grupların frekans dağılımı arasındaki farklılığın önemli olup olmadığını açığa çıkarmak için X^2 (Chi-Square) istatistik tekniği uygulanmıştır. Araştırmada hata payı düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır. Birden fazla yanıt gerektiren sorularda frekans sıralaması yapılarak yüzde (%) tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; kadınların %28,0'ının düzenli spor yaptığı, %36,8'inin düzensiz spor yaptığı, %35,2'sinin ise spor yapmadığı bulunmuştur. Araştırmaya katılan kadınların %38,4'ü çalışmakta ve %61,6'sı çalışmamaktadır. Çalışan kadınların ise %11,3'ünün düzenli spor yaptığı ve %10,4'ünün spor yapmadığı bulunmuştur. Kadınların spor konusunda bilinçlendirilerek, spor yapılabilir ortamları arttırmak koşuluyla sporun içine çekmeli ve düzenli spor yapma alışkanlığı topluma kazandırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Kadın

THE STUDY OF FACTORS EFFECTING DOING SPORTS OF WORKING AND NONWORKING WOMEN AGED BETWEEN 20-40

ABSTRACT

The purpose of this research was to create a modern society related to the importance of women's sports activities in health, social and cultural fields. It was researched on non-working and working women at private or public institutions and organizations. The research samples represented in total 318 women between the ages of 20 and 40, 122 of whom work and 196 who are housewives. The data which was used in this research, consisted of 34 questions in the form of a questionnaire. The questionnaire was arranged through the expectations of women according to their marital status, whether they work or not, whether they do sport or not. Statistical processes on the data of the research were carried out by using the SPSS (11.0 data) packet program. The X^2 (Chi-Square) statistics technique was applied to bring out the difference among the frequency dispersion in the groups and find out if they are important or not. The error numerator level in this research was taken as $p < 0.05$. According to the finding of the research, it was found that 28% of the women did sport, 36.8% of women sometimes did sport and finally 35.2% of women didn't do sport. Of the women who participated in this research, 38.4% of them worked and 61.6% of them didn't work. It was found that 11.3% of the working women do sport and 10.4% do not. By analysing this proportion, we can see that women who work do more sport than who do not work. According to the research findings, it has been seen that the factors effecting women's sport life have great dimensions. Some of these factors had been found as the following. For example, working and non-working positions, education levels and their jobs, their parents and husband's education levels, their salaries, family structure, the family's interest in sport, the position of the sport places, the suitable social environment, the effects of the environment and the close-friends, their weight, time fact and the interest and willing in this topic. Women's duties and responsibilities also take great place on doing sport.

It must be supplied that by rendering them about sport and creating more sport places, they can be pulled inside sport more easily and efficiently.

Keywords: Sport, Women

Atabesbd 2009; 11 (3) : 28-41

GİRİŞ

Bir toplum içinde kadının spora katılımı, kadının o toplum içerisindeki genel statüsünün bir yansımasıdır. Dünya genelinde de kadının konumu ve kendisine biçilen roller düşünüldüğünde, spor içinde kadının sporcu özelliğinden önce cinsiyetiyle değerlendirildiği söylenebilir. Özellikle, 1970'lerin başından itibaren gelişen feminist akımla birlikte, kadın ve spor konusu ciddi olarak tartışılmaya başlanmıştır. Feministlerin çalışmaları ile ayrıca sportif faaliyetlerde erkek gücünün imtiyazı ve baskısının doğrulanması temel olarak ele alınmıştır. Spor çalışmalarında, feministler sporun erkek egemenliği altında bir endüstri olduğunu protesto eden analizler yapmaya başlamış, yarışmalarda kadınların katılımlarının kabul edilemeyen uygunsuzlukların olmadığı bir dünyayı tartışmışlardır (8,6).

Sporda kadının geçmişine baktığımızda sosyo-kültürel etkenlerin beraberinde kadınların fizyolojik olarak sporda başarılı olamayacağı görüşü fizyolojik ve psikolojik araştırmalarla açıklığa kavuşmuş; “Kadınların eskiden yarışmalara katılmamalarının veya az katılmalarının daha çok geleneksel bir takım etkenlerden ve toplumsal

baskılardan kaynaklandığı, fizyolojik hiçbir neden olmadığı ortaya çıkarılmıştır” (1).

Genel olarak Türkiye'nin çok yönlü bir toplum olması gibi, kadın gerçeğinin de birden çok yönü bulunmaktadır. Doğu'su ve Batı'sı ile çok farklılaşan, aile, eğitim, iş ve çalışma koşulları çok değişen Türkiye'de tüm insanlar için olduğu gibi kadın için de yaşanan gerçekler değişmektedir (12).

Gerçekte Türkiye gibi toplumsal gelişimi ve değişimi sürüp giden bir ülkede bir yandan çağdaş değerler ve yüksek yaşam standartları, öte yandan geleneksel değerler ve çok düşük yaşam düzeyleri bir arada varolabilmektedir. Bu durum tartışılan değerler, haklar, güvenceler sistemine de yansımaktadır. Bu nedenle bir yandan birincil insan hakları tartışılırken, kadın hakları tartışması da yapılabilmektedir. Ancak kadın hakları genişleyen, zenginleşen insan hakları içinde yer alsa da, bu haklar kadın sorununun yalnızca bir yüzüdür. Çünkü kadın-erkek eşitsizliğinin kökleri çok derinlerden gelmekte ve temelde cinsiyet ayrımının sergilenmesini gerektirmektedir (12).

Gerek cinsiyet ayrımı ve gerekse içinde yaşadığımız toplumun

değerleri, gelenekleri ve kadına yüklenen görev ve sorumluluklar, kadının spor olgusu içerisinde de yer almasını olumsuz yönde etkilemiş ve engellemiştir. Ülkemizde ve dünyada bunun birçok örneğini vermek mümkündür (6.9.13.14).

Modern olimpiyatların kurucusu olan Pierre de Coubertin spor dünyasında iyi bir yerde tutunmuş ve sık sık kadınların spora katılımlarına karşı konuşmuş ve şiddetli bir şekilde protesto etmiştir (6).

1900'lü yıllardan itibaren toplumsal değişmelerle birlikte kadınların spora katılımlarında bir artış gözlenmiştir. Kadının toplum içindeki yerinin değişmesi, teknolojik gelişmelerle birlikte bu teknolojiyi yakalayan ve uygulayan toplumlarda daha da belginleşmiştir. Hem teknolojik hem de kadının toplum içindeki yerinin değişmesi kadınların da erkekler kadar spor yapabileceğini ortaya koymuştur (10).

Ülkemizde ise kadın, spora Cumhuriyet döneminde girme olanağı bulabilmiştir. Atatürk'ün kesin öneri ve hatta çabalarıyla başlayan bu atak, yapılan karşı çıkışlarla bir anlamda kadının daha geç spor alanlarına girmelerine neden olmuş ancak erkek sporcuların yakınları spor yapabilme

olanaklarına daha kolay kavuşmuşlardır (7).

Cumhuriyetten sonraki olumlu gelişmeler sonucu Türk kadınının ülke çapında spora katılımı her geçen yıl daha da artış göstermiş; son yıllarda ise sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer birçok alanda gelişme ile ekonomik durumun, mesleki statünün, eğitim durumunun yükselmesi, kadınların boş zaman faaliyeti olarak sportif faaliyetleri daha çok tercih etmelerini sağlamıştır (5).

YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı, Sivas il merkezinde yaşayan 20-40 yaş arasındaki çalışan ve çalışmayan bayanların spor yapmalarını etkileyen bazı faktörlerin araştırılmasıdır.

Araştırmanın örneklem grubu ise evreni temsil edecek biçimde; Sivas il merkezinde 20-40 yaş arası çalışan toplam 4092 kadının % 3'ü olan 122 ve çalışmayan 31175 kadının % 0,6'sı olan 196 olmak üzere toplam 318 kadından oluşmaktadır (2,11).

Araştırmada kullanılan veriler anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve 34 sorudan oluşan anket formu; kadınların evli-bekar, bir işte çalışan ve çalışmayan, spor yapan-yapmayan ve spora katılımlarını engelleyen nedenler ile kadınların beklentilerine

yönelik verilerin toplanmasını sağlayacak nitelikte düzenlenmiş sorulardan oluşmaktadır.

Hazırlanan anket formunun işlerliği ve anlaşılabilirliği için 15 kadın üzerinde ön uygulama yapılmış, işlemeyen, anlaşılamayan sorular yeniden düzeltilmiştir. Bununla birlikte anketin geçerliğini sağlamada ayrıca uzman görüşü alınarak anket formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Örnekleme alınan 196 çalışmayan kadın ile görüşme yapabilmek için Sivas il merkezindeki mahalleler sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyine göre üç gruba ayrılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerle ilgili istatistiksel işlemler SPSS for Windows 11.00 istatistik paket programı kullanılarak bilgisayarda yapılmıştır. Grupların frekans dağılımı arasındaki farklılığın önemli olup olmadığını açığa çıkarmak için X^2 (Chi-Square) istatistik tekniği uygulanmıştır. Araştırmada hata payı düzeyi $P < 0.05$ olarak alınmıştır. Birden fazla yanıt gerektiren sorularda frekans sıralaması yapılarak yüzde (%) tekniği kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan kadınların % 28,0'ı (n=89) spor yapıyor, % 36,8'i

(n=36,8) düzensiz spor yapıyor ve % 35,2'si (n=112) de spor yapmamaktadır. Araştırmaya katılan bekar kadınların % 11,3'ü “spor yaptığını”, % 15,7'si “düzensiz spor yaptığını” ve % 10,1'i ise “spor yapmadığını”; evli kadınların ise % 16,7'si “spor yaptığını”, % 21,1'i “düzensiz spor yaptığını” ve % 25,2'si ise “spor yapmadığını” bildirmişlerdir. % 37,1'i (n=118) bekar, (n=200) %62,9'u evlidir. %90,9'u (n=289) “il merkezinde”; %9,1'i (n=29) “köy veya kasaba merkezinde” yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiğini, % 38,5'i çalışıyor olmalarının spor yapmaya olumlu, % 61,5'i ise olumsuz etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan spor yapan kadınların yaptıkları spor etkinliklerinin sıralaması verilmiştir. Bu sıralamaya göre birinci sırada, “bireysel yürüyüş ve hafif koşu”, ikinci sırada “aerobik-cimnastik”, üçüncü sırada “yüzme”, dördüncü sırada “step” ve “tenis”, beşinci sırada “takım sporu” ve altıncı sırada ise “dış mekan etkinlikleri” olduğu; genelde kimlerle spor yaptıklarının sıralamasında ise birinci sırada, “arkadaşlarla”, ikinci sırada “tek başına”, üçüncü sırada “eş ile”, dördüncü sırada “ailece” ve beşinci sırada “çocuklarıyla” olduğu; genelde

nerede spor yaptıklarının sıralamasında ise; birinci sırada “açık alan”, ikinci sırada “ev”, üçüncü sırada “cimmastik-aerobik salonu”, dördüncü sırada ise “spor salonu” olduğu belirlenmiştir.

Spor yapan kadınların % 4,4’ü

“öğretmen”, %2,2’si “öğretim elemanı”, %2,5’i “serbest meslek” (avukat,doktor, mühendis, eczacı., vb.), bazen spor yapan kadınların %7,9’u “memur”, ve spor yapmayan kadınların ise %24,8’i “ev kadını” olarak bulunmuştur.

Tablo1. Araştırmaya Katılan Kadınların Spor Yapma Durumlarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

	SPOR YAPMA DURUMU								X ²
	Evet		Düzensiz		Hayır		Toplam		
	n	%	n	%	N	%	n	%	
20-25 Yaş	25	7,9	47	14,8	37	11,6	109	34,3	10,143
26-30 Yaş	21	6,6	20	6,3	15	4,7	56	17,6	
31-35 Yaş	21	6,6	24	7,5	20	6,3	65	20,4	
36-40 Yaş	22	6,9	26	8,2	40	12,6	88	27,7	
Toplam	89	28,0	117	36,8	112	35,2	318	100,0	

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Kadınların Spor Yapma Durumlarının Çalışıp, Çalışmama Durumlarına Göre Dağılımı;

	SPOR YAPMA DURUMU								X ²
	Evet		Düzensiz		Hayır		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	36	11.3	53	16.7	33	10.4	122	38.4	6,295
Hayır	53	16.7	64	20.1	79	24.8	196	61.6	
Toplam	89	28.0	117	36.8	112	35.2	318	100.0	

P>0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde; istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tablo 1’de araştırmaya katılan kadınların %34.3’ü “20-25 yaş”, %17.6’sı “26-30yaş”,%20.4’ü “31-35 yaş”, %27.7’si ise “36-40 yaş” grubunda olduğu görülmüştür. “Spor yapan” kadınların % 7.9’u, “düzensiz spor yaptığını” bildiren

kadınların % 14.8’i “20-25 yaş” grubu, “spor yapmayan” kadınların ise % 12.6’sı “36-40 yaş” grubu olduğu bulunmuştur. P>0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde; çalışma durumu dağılım açısından spor yapma durumu frekansları karşılaştırıldığında, istatistikî olarak gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. İstatistikî olarak anlamlı bir farklılık

bulunmamıştır. Tablo 2’de araştırmaya katılan çalışan kadınların %11,3’ü “spor yaptığını”, %16,7’si “düzensiz spor yaptığını” ve %10,4’ü “spor yapmadığını” belirtmiştir. Çalışmayan kadınların ise %16,7’si “spor yaptığını”, % 20,1’i “düzensiz spor yaptığını” ve % 24,8’i “spor yapmadığını” belirtmiştir. $P>0,05$ anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde; Eğitim durumu dağılımı açısından spor yapma durumu frekansları karşılaştırıldığında, istatistikî olarak gruplar arasındaki

fark önemli bulunmuştur.

Tablo 3’de araştırmaya katılan kadınların %1,3’ü “okur-yazar olmadığını”, %14,8’i “ilkokul”, %8,5’i “ortaokul”, %39,9’u “lise”, %35,5’i “yüksekokul” mezunu olduğunu; “spor yapan” kadınların ise, % 10,4’ü “lise”, % 14,5’i “yüksekokul”; “düzensiz spor yapan” kadınların % 17,9’u “lise”, % 13,2’si yüksekokul, “spor yapmayan” kadınların ise % 11,6’sı “lise”, % 9,7’si “ilkokul” ve % 5.’inin “ortaokul” mezunu olduğunu belirtmiştir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Kadınların Spor Yapma Durumlarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı;

	SPOR YAPMA DURUMU								X ²
	Evet		Düzensiz Spor Yapan		Hayır		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Okur-yazar değil	1	0.3	--	--	3	0.9	4	1.3	46,550
İlkokul	4	1.3	12	3.8	31	9.7	47	14.8	
Ortaokul	5	1.6	6	1.9	16	5.0	27	8.5	
Lise	33	10.4	57	17.9	37	11.6	127	39.9	
Yüksekokul	46	14.5	42	13.2	25	7.9	113	35.5	
Toplam	89	14.5	117	36.8	112	35.2	318	100.0	

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Çalışan Kadınların Spor Yapma Durumlarının Aylık Gelir Seviyelerine Göre Dağılımı;

	SPOR YAPMA DURUMU								X ²
	Evet		Düzensiz Spor Yapan		Hayır		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	
Düşük	5	4.0	28	23.0	14	11.5	47	38.5	14,677
Orta	18	14.8	16	13.1	13	10.6	47	38.5	
Yüksek	13	10.7	9	7.4	6	4.9	28	23.0	
Toplam	36	29.5	53	43.5	33	27.0	122	100.0	

P>0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde; aylık gelir seviyesi dağılımı açısından spor yapma durumu frekansları karşılaştırıldığında, istatistikî olarak gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Tablo 4’de araştırmaya katılan çalışan kadınlardan “spor yapanların” aylık gelir seviyesi

% 4’ü “ düşük”, % 14,8’i “orta” ve % 10,7’si”yüksek”, “düzensiz spor yapan” kadınların % 23’ü “düşük”, % 13,1’i “orta” ve % 7,4’ü “yüksek”, “spor yapmayan” kadınların ise % 11,5’i “düşük”, % 10,6’sı “orta” ve % 4,9’u “yüksek” gelir seviyesi olduğözlenmektedir

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Kadınların Spor Yapma Durumlarının Aile Yapısına Göre Dağılımı;

	SPOR YAPMA DURUMU								X ²
	Evet		Düzensiz Spor Yapan		Hayır		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	
Çekirdek Aile	84	26.4	98	30.8	93	29.2	275	86.5	6,629
Büyük Aile	5	1.6	19	6.0	19	6.0	43	13.5	
Toplam	89	28.0	117	36.8	112	35.2	318	100.0	

P>0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde; aile yapısı durumu dağılım açısından spor yapma durumu frekansları karşılaştırıldığında, istatistikî olarak gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Tablo 5’de araştırmaya katılan kadınların %86,5’inin “çekirdek aile”, %13,5’inin ise “büyük aile” yapısına

sahip olduğu bulunmuştur.“Çekirdek aile” yapısına sahip olan kadınların % 26,4’ü “ spor yaptığını”, % 30,8’i “Düzensiz spor yaptığını” ve % 29,2’si “spor yapmadığını”; “büyük aile” yapısına sahip kadınların ise, % 1,6’si “spor yaptığını”, % 6,0’ı “düzensiz spor yaptığını” ve % 6’sı “spor yapmadığını” belirtmiştir.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Kadınların Spor Yapma Durumlarının Çevrelerindeki Spor Tesislerinin Durumuna Göre Dağılımı;

	SPOR YAPMA DURUMU								X ²
	Evet		Düzensiz Spor Yapan		Hayır		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	
Yeterli	27	8.5	26	8.2	20	6.3	73	23.0	23,160
Az Yeterli	21	6.6	26	8.2	7	2.2	54	17.0	
Yetersiz	41	12.9	65	20.4	85	26.7	191	60.1	
Toplam	89	28.0	117	36.8	112	35.2	318	100.0	

$P > 0,05$ anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde; çevrelerindeki spor tesislerinin durumu dağılım açısından spor yapma durumu frekansları karşılaştırıldığında, istatistikî olarak gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Tablo 6’da araştırmaya katılan kadınların % 23,0’i çevrelerindeki spor tesislerini “yeterli”, % 17,0’i “az yeterli”, ve % 60,1’i ise “yetersiz” bulmuştur. “Spor yapan” kadınların, % 8,5’i çevrelerindeki spor tesislerinin

“yeterli”, % 6,6’si “az yeterli ” ve % 12,9’u ise “yetersiz” olduğunu; “Düzensiz spor yapan” kadınların % 8,2’si çevrelerindeki spor tesislerinin “yeterli”, % 8,2’si “az yeterli” ve % 20,4’ü ise “yetersiz” olduğunu belirtmiştir. “Spor yapmayan” kadınların ise, % 6,3’ü çevrelerindeki spor tesislerinin “yeterli”, % 2,2’si “az yeterli” ve % 26,7’si ise “yetersiz” olduğunu belirtmiştir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Kadınların Spor Yapma Durumlarının Ailenin Spor Yapma Durumuna Göre Dağılımı;

	SPOR YAPMA DURUMU								X ²
	Evet		Düzensiz Spor Yapan		Hayır		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	71	22.3	84	26.4	50	15.7	205	64.5	31,062
Hayır	18	5.7	33	10.4	62	19.5	113	35.5	
Toplam	89	28.0	117	36.8	112	35.2	318	100.0	

$P > 0,05$ anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde; ailenin spor yapma durumu dağılımı açısından kadınların spor yapma durumu frekansları karşılaştırıldığında, istatistikî olarak gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Araştırmaya katılan kadınlar % 64,5’i ailesinde spor yapan bireylerin olduğunu, % 35,5’i ise ailesinde spor yapan bireylerin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 7’de “spor yapan” kadınların % 22,3’ü, “Düzensiz spor yapan” kadınların % 26,4’ü ve “spor yapmayan” kadınların ise, % 15,7’si ailelerinde spor yapanların olduğunu; “spor yapan” kadınların % 5,7’si, “Düzensiz spor yapan” kadınların % 10,4’ü ve “spor yapmayan” kadınların ise % 19,5’i ailelerinde spor yapanların olmadığını belirtmiştir. ($P < 0.05$).

Tablo 8: Araştırmaya Katılan ve Spor Yapan Kadınları Spor Yapmaya Yönelten Faktörlerin Sıralaması;

FAKTÖRLER	N	%
1. Sağlıklı olmak	164	79.6
2. Kilo vermek	107	51.9
3. Fiziksel görünümünü korumak	103	50.0
4. Günlük sıkıntılardan uzaklaşmak	77	37.4
5. Boş zamanları değerlendirmek	31	15.0
6. Sosyal çevre edinmek	10	4.8
7. İşi gereği	4	1.9
8. Diğer	1	0.4
Toplam	497	—

Not: Birden fazla seçenek işaretlendiği için yüzdeler n: 206 üzerinden alınmıştır.

Tablo 8’de araştırmaya katılan ve spor yaptığını bildiren kadınları spora yönelten faktörlerin sıralaması verilmiştir. Bu sıralamaya göre birinci sırada, “sağlıklı olmak”, ikinci sırada “kilo vermek”,

üçüncü sırada “fiziksel görünümünü korumak”, dördüncü sırada “günlük sıkıntılardan uzaklaşmak”, beşinci sırada ise “boş zamanları değerlendirmek” amacıyla spor yaptıkları bulunmuştur.

Tablo 9: Araştırmaya Katılan Kadınların Spor Yapmalarını Engelleyen Faktörlerin Sıralaması;

FAKTÖRLER	N	%
1. Boş zamanın olmaması	52	46.4
2. Çevrede yönlendirecek kimsenin olmaması	46	41.0
3. Ev işleri ve çocukların ihtiyaçları	44	39.2
4. Spor yapmaya ilgi duymama	347	33.0
5. Uygun tesis olmaması	21	18.7
6. Çevrenin bu tür etkinlikleri hoş karşılamaması	14	12.5
7. Maddi olanağın olmaması	12	10.7
8. Ailenin bu tür etkinliklere izin vermemesi	12	10.7
9. Sağlık durumunun uygun olmaması	10	0.8
10. Eşlerin izin vermemesi	6	0.5
11. Yaşın uygun olmaması	4	0.3
12. İnançlara, gelenek ve göreneklere ters düşmesi	2	0.1
Toplam	570	

Not: Birden fazla seçenek işaretlendiği için yüzdeler n: 112 üzerinden alınmıştır.

Tablo 9’da araştırmaya katılan ve spor yapmadığını bildiren kadınların spor yapmalarını engelleyen faktörlerin sıralaması verilmiştir. Bu sıralamaya göre birinci sırada, “boş zamanın olmaması”, ikinci sırada “çevrede

yönlendirecek kimsenin olmaması”, üçüncü sırada “ev işleri ve çocukların ihtiyaçları”, dördüncü sırada “spor yapmaya ilgi duymama”, beşinci sırada “uygun tesis olmaması”,

altıncı sırada “çevrenin bu tür etkinlikleri hoş karşılamaması” yedinci sırada “maddi olanağın olmaması” ve “ailenin bu tür etkinliklere izin vermemesi” sekizinci sırada “sağlık durumunun uygun olmaması”, dokuzuncu sırada

“eşlerinin izin vermemesi”, onuncu sırada “yaşın uygun olmaması”, ve onbirinci sırada ise “inançlara, gelenek ve göreneklere ters düşmesi” nedenleriyle spor yapmadıkları bulunmuştur.

Tablo 10: Araştırmaya Katılan Çalışan Kadınların Çalışıyor Olmasından Dolayı Spor Yapmalarını Etkileyen Olumlu Faktörlerin Sıralanması;

FAKTÖRLER	N	%
1. Arkadaş çevresinin spor yapıyor olması	26	55.3
2. Çalıştığı kuruma ait spor tesislerinin varlığı	19	40.2
3. Maddi olanakların elverişli olması	15	31.9
4. Diğer faktörler	8	17.0
5. İş yerinde spor organizasyonlarının düzenlenmesi	7	14.8
6. Amirlerin özendirir olması	3	0.6
Toplam	78	—

Not: Birden fazla seçenek işaretlendiği için n: 47 üzerinden alınmıştır.

Tablo 10’da araştırmaya katılan çalışan kadınların çalışıyor olmalarının spor yapmaya olumlu faktörlerin sıralaması verilmiştir. Bu sıralamaya göre çalışılan yerde “arkadaş çevresinin spor yapıyor olması” birinci sırada, “çalıştığı kuruma ait spor tesisinin varlığı”, ikinci sırada “maddi

olanakların elverişli olması”, üçüncü sırada işte sağlıklı, verimli ve düzenli olmak, iş stresinden uzaklaşmak gibi “diğer faktörler”, dördüncü sırada “iş yerinde spor organizasyonlarının düzenlenmesi”, beşinci sırada ve “amirlerin özendiriyor olması” ise altıncı sırada olduğu bulunmuştur.

Tablo 11: Araştırmaya Katılan Çalışan Kadınların Çalışıyor Olmasından Dolayı Spor Yapmalarını Etkileyen Olumsuz Faktörlerin Sıralanması;

FAKTÖRLER	N	%
1. Çok yoğun çalışma temposu	51	68.0
2. Çalışma dışında ev işlerine zaman ayırma	46	61.3
3. Çalışılan yere ait spor tesislerinin olmaması	24	32.0
4. Çocukların bakımı	22	29.3
5. Maddi olanağın olmaması	8	10.6
6. Arkadaş çevresinin olumsuz etkilemesi	6	8.0
Toplam	157	—

Not: Birden fazla seçenek işaretlendiği için yüzdeler n: 75 üzerinden alınmıştır.

Tablo 11’de araştırmaya katılan çalışan kadınların çalışıyor olmalarının spor yapmaya olumsuz faktörlerin sıralaması verilmiştir. Bu sıralamaya göre “çok yoğun çalışma temposu” birinci sırada, “çalışma dışında ev işlerine zaman ayırma”

ikinci sırada, “çalışılan yere ait spor tesislerinin olmaması” üçüncü sırada, “çocukların bakımı” dördüncü sırada, “maddi olanağın olmaması” beşinci sırada ve “arkadaş çevresinin olumsuz etkilemesi” altıncı sırada olduğu bulunmuştur.

Tablo 12: Araştırmaya Katılan Kadınların Spor Yapmak İçin Önemli Buldukları Faktörlerin Sıralaması;

FAKTÖRLER	N	%
1. Yaşanan sosyal çevrenin uygun olması	191	60.0
2. Zamanın uygunluğu	157	49.4
3. İlgı ve alışkanlıklar	144	45.3
4. Kişisel yetenek ve beceriler	61	19.2
5. Eğitim anlayışı	59	18.6
6. Tesis araç ve gereçlerin yeterli olması	55	17.3
7. Dünya görüşü	55	17.3
8. Ailenin tutum ve davranışı	51	16.0
9. Gelir seviyesi	33	10.3
Toplam	806	—

Not: Birden fazla seçenek işaretlendiği için yüzdeler n: 318 üzerinden alınmıştır.

Tablo 12’de araştırmaya katılan kadınların spor yapmak için en çok etkili buldukları faktörlerin sıralaması verilmiştir. Bu sıralamaya göre birinci sırada, “yaşanan sosyal çevrenin uygun olması”, ikinci sırada “zamanın uygunluğu”, üçüncü sırada “ilgi ve

alışkanlıklar”, dördüncü sırada “kişisel yetenek ve beceriler” beşinci sırada “eğitim anlayışı”, altıncı sırada “tesis araç ve gereçlerin yeterli olması” ve “dünya görüşü”, yedinci sırada “ailenin tutum ve davranışı”, sekizinci sırada ise “gelir seviyesi” olduğu bulunmuştur.

Tablo 13: Araştırmaya Katılan Spor Yapan Kadınların Spor Yapmadan Önceki Ve Sonraki Yaşamlarındaki Farklılıkların Sıralaması;

FARKLILIKLAR	N	%
1. Kendini daha sağlıklı hissetme	147	84.0
2. Psikolojik olarak daha huzurlu olma	104	59.4
3. Kilo verme	90	51.4
4. Kendine güvenin artması	56	32.0
5. Arkadaş çevresinin değişmesi	8	4.6
6. Çevreye karşı daha duyarlı olma	7	4.0
7. Olayları anlayış biçiminin değişimi	6	3.4
8. Aile ile çatışmaların azalması	4	2.3
Toplam	422	

Not: Birden fazla seçenek işaretlendiği için yüzdeler n: 175 üzerinden alınmıştır.

Tablo 13'te araştırmaya katılan spor yapan kadınların spor yapmadan önceki ve sonraki yaşamlarındaki farklılıkların sıralaması verilmiştir. Bu sıralamaya göre birinci sırada, "kendini daha sağlıklı hissetme", ikinci sırada "psikolojik olarak daha huzurlu olma", üçüncü sırada "kilo verme", dördüncü sırada "kendine güvenin artması", beşinci sırada "arkadaş çevresinin değişmesi", altıncı sırada "çevreye karşı daha duyarlı olma", yedinci sırada "olayları anlayış biçiminin değişmesi", sekizinci sırada ise "aile ile çatışmaların azalması" olduğu bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmaya katılan kadınların spor yapmalarında yaş önemli bir faktör değildir ($p>0.05$). Kadınların yaşları ilerledikçe gerek sağlıklı olma ve gerekse boş zamanlarını değerlendirme açısından daha fazla spor yaptıkları görülmektedir.

Çalışan kadınlar daha sosyal, çevresiyle etkileşim içinde, ekonomik özgürlüğe sahip oldukları için, çalışmayanlara oranla daha fazla spora katılmaktadırlar ($p<0.05$) (2).

Kadınların kendilerinin ve aile eğitim durumlarının, spor yapma yapmamaya etkisi ayrı ayrı incelenmiştir. Bu sonuçlara göre

eğitim seviyesi yüksek olan kadınların daha çok spor yaptığı, gruplar arasındaki farkın önemli bulunmuş olması da ($p<0.05$) kadınların eğitim seviyelerinin spora katılımlarında etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların eğitim seviyelerine paralel olarak içinde buldukları meslek gruplarının da spora katılımlarında etkili olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde mesleki açıdan statüleri yüksek olan kadınların, daha çok spor yaptıkları ve ev kadınlarının meslek sahibi kadınlara göre daha az spor yaptıkları belirlenmiştir (4,15).

Ayrıca kadınların kendi eğitim seviyelerinin beraberinde annelerinin ve eşlerinin eğitim seviyeleri de spor yapma durumunu etkileyen önemli bir diğer faktör olarak bulunmuştur. Eğitimin önemi spor olgusunda da karşımıza çıkmakta ve spor yapma alışkanlığının eğitim sürecinde kazandırılıp, yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Spor etkinlikleri kimi zaman serbest kimi zaman ise bir ücret karşılığı katılımı gerektiren etkinlikleri içermektedir. Belirli bir ücret karşılığı yapılan spor etkinliklerine maddi olanağı yeterli olan kadınlar daha çok katılmakta, gruplar arasındaki farkın önemli bulunmuş olması da ($p<0.05$)

çalışan kadınların aylık gelir seviyelerinin spora katılımlarında etkili olduğunu göstermektedir.

Kadınların sahip oldukları aile yapısı ve ayrıca ailenin spor yapma durumları da kadınların spora katılımlarında önemlidir ($p<0.05$). Büyük, geleneksel aileye göre hem üye sayısı, hem de işlevleri azalan çekirdek ailede kişiler daha bağımsızdır. Aile yapılarının farklılıklarından dolayı kadınların spor yapma durumları da sahip oldukları aile yapısına göre değişiklik göstermektedir (3).

Araştırmaya katılan, spor yapan ve yapmayan kadınlar spor yapmak için en önemli faktörlerin başında yaşanan sosyal çevrenin uygun olma durumunun geldiğini belirtmişlerdir. Birçok kadın yaşadıkları sosyal çevrenin uygun olmayışından dolayı istedikleri gibi spor yapamamaktadır (6).

Spor tesislerinin durumunun kadınların spor yapmalarında etkili olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Ayrıca araştırmaya katılan birçok kadın daha sağlıklı ve her zaman halkın kolaylıkla ulaşabileceği tesislerin olması gerektiğini belirtmiştir.

Bu oranlar analiz edildiğinde çalışan kadınların, çalışmayan kadınlara oranla daha fazla spor

yaptıkları görülmüştür. Spor yapan kadınları spor yapmaya yönelten etkenlerin başında sağlıklı olma amacının geldiği ve daha sonra ise kilo vermek, fiziksel görünümü korumak, günlük sıkıntılardan uzaklaşmak ve boş zamanları değerlendirmek gibi etkenlerin kadınları spora yönelttiği görülmüştür. Kadınların spor yapmasını engelleyen faktörlerin başında sırasıyla boş zamanın olmaması, çevrede yönlendirecek kimsenin olmaması, ev işleri ve çocukların bakımı, spor yapmaya ilgi duymama ve spor tesislerinin yetersiz olması, etkenler içinde yer almaktadır. Araştırma bulgularına göre kadınların spora katılımlarını etkileyen faktörlerin çok boyutlu olduğu görülmüştür. Kadınların bir işte çalışıp - çalışmama durumu, eğitim seviyeleri ve meslekleri, kadınların anne-baba ve eşlerinin eğitim seviyeleri, kadınların aylık gelir seviyeleri, aile yapısı, ailenin spora katılımı, spor tesislerinin durumu, yaşanan sosyal çevrenin uygun olması, yakın çevrenin ve arkadaş gruplarının etkisi, kadınların kilo durumları, zaman olgusu ve bu konudaki ilgi ve istekleri spora katılımlarında önemli etkileri olan faktörler olarak bulunmuştur. Kadının aile ve toplum içindeki görev ve sorumlulukları da spora katılımında

önemli rol oynamaktadır.

Araştırmaya katılan ve spor yapmayan kadınların spor yapmasını engelleyen faktörlerin başında boş zaman, çevrede yönlendirecek kimsenin olmaması, ev işleri, çocukların bakımı, spor yapmaya ilgi duymama ve spor tesislerinin yetersiz olması, etkenler içinde sırasıyla yer almaktadır. Ayrıca, eşlerin ve ailenin izin vermemesi, inançlar, gelenek ve görenekler de bu etkenler arasındadır. Kadınlara yüklenen görev ve sorumluluklar, çalışan kadının yoğun çalışma temposu dışında ev işlerine ve çocuklarına zaman ayırması, yine ev kadınlarının ağır görev ve sorumlulukları zaman sorununu ortaya çıkarmaktadır diyebiliriz (13,14).

Genelde kadının aile içindeki görevi ve toplumdaki sorumluluklarının aynı olması sebebiyle sporda yer almalarını etkileyen sebeplerde de paralellik görülmektedir. Kadının sosyal statüsü,

sosyal normlar ve geleneksel sebepler onun spor yapmasında etkili olabilmektedir (5).

KAYNAKLAR

- 1.Akgün N.; Egzersiz Fizyolojisi. 3. Baskı, Ankara: Gökçe Ofset Matbaacılık, 1989:219
- 2.DİE; Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. 1. Baskı, Ankara: Başbakanlık, DİE. Matbaası 1991.
- 3.Hasbrook AC, Greendorfer SL, McMullen JA.; Sociology of Sport. West Point: Leisure Press, 1981.
- 4.Heinemann K.; 'Einführung in Die Soziologie des Sports.' Auff-Schondorf: Hoffmann, 1990.
- 5.Hergüner G.; Kadınların Spor Yapmalarını Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1993.
- 6.Mcpherson BD, Curtis JE, Loy JW.; The Social Significance of Sport. 1nd.Ed., Champaign, IL: Human Kinetics. 1989: 221-225.
- 7.Ok, S.; Sporda İlk Kadınlarımız. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Dergisi, 2000; Ocak (128):54-55.
- 8.Öztürk F.; Toplumsal Boyutlarıyla Spor. 1. Baskı, Ankara: Bağırhan Yayınevi, 1998.
- 9.Semyonov M.; Changing Roles of Women. Social Science Quarterly, 1981: 62, 735-743.
- 10.Sevim Y.; Antrenman Bilgisi. 2. Baskı, Ankara: Tütübay Yayıncılık, 1997: 326-327.
- 11.Sümbüloğlu V.; Araştırma Yöntemleri. 1. Baskı, Ankara: Hatipoğlu Yayınevi, 1988.
- 12.Tekeli Ş, Koray M.; Devlet-Kadın-Siyaset. 1.Baskı, İstanbul: Anadolu Matbaa, 1991.
- 13.Theberge N, Curtis JE, Brown BA.; Studies in The Sociology of Sport. Fort Worth: Texas Christian University Press, 1982.
- 14.Westman SK.; Sport, Physical Training and Womenhood. Baltimore: Williams and Wilkins, 1939.
- 15.Yıldırım A.; Ankara Merkezde Bulunan Bayan Cimnastik Salonlarındaki Faaliyetlere Katılan Ev Kadınlarının Bazı Tutum ve Davranışlarına Bu Çalışmanın Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1991